

Lei-Document 53

12 NOVEMBER 2016

LeiDocument is een uitgave van de Leido Academy

Inleiding

De tweede kogel is door de politieke kerk als het gaat om de verzelfstandiging van de Associate degree. Na de eerste stukken voor de wetgeving op dit punt, vlak voor de zomervakantie bekend gemaakt en gevolgd door een internetconsultatieronde, is vrijdag 11 november het (ongetwijfeld aangepaste) wetsvoorstel voor advies naar de Raad van State gestuurd. De Ministerraad heeft met het stuk ingestemd en daarmee de procedure in gang gezet om mogelijk per 1 januari 2018 de Ad volledig zelfstandig in de WHW de gewenste plek te geven en de Ad-kogel in de hbo-roos te laten arriveren.

Mooi bericht dus, voor iedereen die zich heeft ingezet en dat blijft doen voor de Ad – reeds vanaf 2000, met de formele invoering ervan per 2006 (laten we dat niet vergeten) en de bekrachtiging van die status als studieprogramma in 2013. Er zijn diverse hogescholen geweest die hun nek hebben uitgestoken en daarvan profiteert nu 'de Nederlandse maatschappij en economie' – met veel nieuwe mogelijkheden als het gaat om 'levenlang leren'.

Hieronder geven we het nieuwsbericht van het Ministerie van OCW. Een prima verhaal als het gaat om de positionering van de Ad in het stelsel voor het hoger onderwijs en dan specifiek het hbo (los van het gebruik van de zinsnede 'niet een volledige hbo-bachelor willen volgen' want de Ad is geen onvolledige Bachelor, net als de Bachelor geen dubbele Ad is...

Maar vervolgens is de verleiding niet te weerstaan om commentaar te geven op het persbericht van het ANP zoals dat op diverse plekken is overgenomen. Die 'vertaling' van het OCW-bericht is een perfect voorbeeld van hoe een redacteur meent de mogelijke doelgroepen in een soort 'educatieve Jip- en Janneke-taal' te moeten informeren.

Aan het eind nog een korte bespiegeling als het gaat om de Ad en de verdere gang van zaken, ook naar de nabije toekomst toe.

Nieuwsbericht Ministerie van OCW

Hier het nieuwsbericht dat na de Ministerraad-vergadering van 11 november verscheen over de verdere positionering van de Ad, als opleiding.

Zoals in het bericht gemeld, is de tekst van het wetsvoorstel niet openbaar, dus er is niet na te gaan welke zaken uit de internetconsultatie daarop invloed hebben gehad (denk bijvoorbeeld aan het kunnen doen van twee Ad-opleidingen tegen wettelijk collegegeld in plaats van een Bachelor). De Raad van State dient zich onafhankelijk te kunnen buigen over de plannen, waarna vervolgens de politici (oude dan wel nieuwe Tweede Kamer, maar gezien het tempo zal het wel nog voor de verkiezingen zijn) aan bod zijn – en dus ook 'het publiek'.

Associate degree krijgt zelfstandige status in hoger onderwijs

Nieuwsbericht | 11-11-2016 | 14:30

Het hoger onderwijs krijgt er een opleidingsniveau bij. Naast de hbo-bachelor, de hbo-master, de wo-bachelor en de wo-master krijgt nu ook de Associate degree (Ad) een eigen plek in het hoger onderwijsstelsel. De ministerraad heeft op voorstel van minister Bussemaker van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ingestemd met een wetsvoorstel waarmee de zelfstandige status van de Ad wordt geregeld.

De Ad bestaat nu als een tweejarig traject dat gekoppeld moet zijn aan een hbo-bachelor. Door die koppeling los te laten ontstaat meer ruimte voor de Ad om een eigen pedagogisch concept en arbeidsmarktprofiel te ontwikkelen. Hierdoor krijgt de Ad een eigen identiteit en wordt ze herkenbaar als zelfstandige opleiding. Door een grotere verscheidenheid aan Ad's ontstaat voor studenten meer keuzevrijheid.

De instelling die een Ad verzorgt moet de doorstroom naar een hbo-bachelor blijven ondersteunen, als de Ad-student daar behoefte aan heeft. De Ad zal straks ook zelfstandig gekeurd (geaccrediteerd) worden, waar ze nu nog meeloopt in de accreditatie van de verwante bacheloropleiding. De Ad voorziet vooral in de behoefte van mbo-studenten en werkenden die wel verder willen leren maar niet een volledige hbo-bachelor willen volgen. Minister Bussemaker: 'We geven hiermee een belangrijke impuls aan stapelen en Leven Lang Leren.' Voorbeelden van Ad-trajecten zijn een opleiding tot leidinggevende in de detailhandel, zoals bedrijfsleider, of een opleiding tot office-manager.

De ministerraad heeft ermee ingestemd het wetsvoorstel voor advies aan de Raad van State te zenden. De tekst van het wetsvoorstel en van het advies van de Raad van State worden openbaar bij indiening bij de Tweede Kamer.

Persbericht ANP

Zoals reeds in de inleiding vermeld, heeft het ANP gemeend het nieuwsbericht over te nemen, in te korten en vervolgens een populaire vertaling mee te geven. Dat kan wellicht voor bepaalde doelgroepen een mogelijke oplossing zijn voor het over het voetlicht tillen van de Ad, bij andere betrokkenen leidt tot het verwondering – mogelijk ook tot teleurstelling met betrekking tot het goed in de markt zetten ervan. Een gemiste kans derhalve, en werk aan de winkel om 'persvoorlichters' nog eens een keer duidelijk te maken hoe ons onderwijssysteem nu echt in elkaar zit.

We geven hier de tekst, met in een paar kaders de kanttekeningen, zodat ook deze nieuwsbrief bij het ANP kan worden ingediend als ingekomen stuk.

Associate degree wordt zelfstandige opleiding tussen mbo en hbo

Persbericht ANP (bron: www.nu.nl)

Studenten in het hoger onderwijs kunnen voortaan ook kiezen voor een graad tussen het mbo-diploma en het hbo-diploma in, het Associate degree (Ad).

Los van het feit dat het gaat om de a.s. studenten (dus havo, vwo, mbo, werkenden...) heeft het ANP kennelijk teruggesproken op oude stukken, en meent men dat er slechts 1 mbo-diploma is en vervolgens ook 1 hbo-diploma. Het gaat evenwel om mbo-4 en de hbo-Bachelor. Kennelijk is het niet te verkopen aan 'het publiek', denkt de scribent van het ANP, dat in het hbo (straks) drie type opleidingen zijn: hbo-Associate degree, hbo-Bachelor en hbo-Master (en misschien over zoveel jaar ook een hbo-Doctorate...).

Door deze formulering wordt het hbo tekort gedaan, blijft de Bachelor de kennelijke standaard en wordt nog steeds het beeld geschetst dat Ad een tussenniveau is, een stap binnen het hbo...

Studenten konden al na twee jaar hbo een Ad krijgen, maar die opleiding krijgt nu een zelfstandige plek in het hoger onderwijs.

De opleiding levert onder meer bedrijfsleiders voor de detailhandel en officemanagers af.

Door de verzelfstandiging van de Associate degree kan die opleiding een eigen profiel ontwikkelen, hoopt minister Jet Bussemaker van Onderwijs. Nu gaapt er nog een flink gat tussen het mbo en het hbo.

De Ad moet dat gat gaan vullen en daarmee een alternatief bieden aan mbo-studenten en werkenden die wel verder willen leren, maar niet nog eens een relatief lange hbo-opleiding willen volgen.

Er dient dus nog steeds goed worden gelet in de communicatie – taak van de hogescholen – op het blijven aangeven dat de Ad geen opvulling van een gat is maar juist een antwoord is op de vraag naar onderwijs voor andere en nieuwe doelgroepen. Er zijn tevens steeds meer jongeren en werkenden die kiezen voor een Ad om al na twee jaar te kunnen zien of de arbeidsmarkt nog goed is en of een andere Ad of Bachelor beter past bij de ambities en de toekomstverwachtingen.

Studenten met een Associate degree op zak kunnen ook straks nog ongehinderd instromen in het derde jaar van het hbo, belooft Bussemaker.

Het gekke is dat deze 'instroom in het derde jaar van het hbo' een actie is die niet door OCW wordt genoemd. Daarover is men duidelijk nl. het gaat erom dat iemand die de Ad heeft behaald, desgewenst kan doorstuderen voor de Bachelorgraad. Het instromen in een derde jaar van een bepaalde bacheloropleiding moet juist geen automatisme worden, maar wel het doen van een resterend programma na de Ad dat leidt tot het bachelorniveau.

Dat zal niet in alle gevallen ongehinderd zijn, zeker als het om een minder-verwante bacheloropleiding (en dus niet 'hbo-opleiding') gaat. Er mag best wat meer worden gevraagd om te doen, als het geheel maar studeerbaar blijft, en dat is toch iets anders dan ongehinderd.

De komende maanden

Hier een kort overzicht van de te verwachten stappen in de richting van het formaliseren van de Ad-status als opleiding, en een paar mededelingen over Ad-bijeenkomsten van Leido-kant.

Vervolgstappen

Het wetsvoorstel is nu op weg naar de Raad van State, samen – nemen we aan – met de zaken die via de internetconsultatie naar voren zijn gebracht resp. met het commentaar vanuit OCW erop om bepaalde standpunten te kunnen rechtvaardigen.

Als de Raad van State advies heeft uitgebracht, zal OCW het al dan niet aangepaste wetsvoorstel naar de Tweede Kamer sturen. Er zal in de onderwijscommissie van de TK over worden gesproken, met de mogelijkheid om ook vooraf schriftelijk vragen in te dienen.

In dit gehele traject kan door 'het publiek' alleen nog maar invloed op de wetgeving worden uitgeoefend door de leden van de politieke partijen, zitting hebbende in de onderwijscommissie, van informatie en standpunten te voorzien. Het is overigens ook mogelijk dat er zoveel vragen zijn vanuit de TK dat 'OCW het huiswerk moet gaan overdoen', maar gezien de voorgeschiedenis van dit voorstel valt die situatie niet te verwachten.

Het zal er wel even om gaan spannen of de huidige TK dit alles nog voor haar rekening zal nemen of dat het over de verkiezingen wordt heen getild, met nieuwe 'machtsverhoudingen' tussen de politieke partijen en mogelijk met een minister uit een andere hoek.

Als dit achter de rug is, moet de wetgeving de verdere weg afleggen o.a. via de Eerste Kamer, en dan kan de regeling van kracht worden. OCW mikt op een ingangsdatum van 1 januari 2018, maar dat wil niet zeggen dat bijvoorbeeld nieuw startende Ad's al per 1 september 2018 onder dit regime gaan vallen. De kaders voor de NVAO en de CDHO moeten ook nog worden vastgesteld, en de hogescholen moeten intern alles op orde gaan brengen. En denk aan het maken van afspraken over het behalen van een Bachelorgraad door Ad'ers conform de nieuwe systematiek.

Er zal dus een overgangsregeling komen, voor een bepaalde periode. Daarin kan door de hogescholen op zorgvuldige wijze de transitie worden vormgegeven, met zoveel mogelijk voordelen voor de studenten, ook als ze al in een Ad-traject zitten. Maar in deze situatie mag worden verwacht dat degenen die in 2020 starten met een Ad-opleiding volledig onder de nieuwe wetgeving vallen.

Workshop

Zoals dat ook door ons is gedaan bij de vorige gelegenheden rond de Ad qua wet- en regelgeving, zal bij het openbaar maken van het wetsvoorstel aan de TK een bijeenkomst worden belegd over de zaken die daarin een cruciale rol spelen. Er kan dus nog geen datum worden vastgelegd – houd gewoon de nieuwsbrieven in de gaten.

Dag van de Ad: 17 maart 2017

Wat wel vaststaat, en het kan best een uitermate geschikt moment zijn in de planning voor de Ad-wetgeving, is de Dag van de Associate degree (DvdAd). Deze zal zijn op vrijdag 17 maart, twee dagen na de verkiezingen voor de TK.

Dan is alles al achter de rug qua besluitvorming en zal op die wijze onder meer aandacht aan de Ad worden geschonken. Of dat is juist nog niet het geval en dan weten we hoe de machtsverhoudingen liggen qua politieke kleuren en standpunten. In dat geval zullen we zeker een aantal mensen uitnodigen die na de vorming van het nieuwe kabinet een sleutelrol in de besluitvorming rond het hoger onderwijs gaan vervullen. Of misschien is dat ook handig in het eerste geval, om deze politici interessante gedachten mee te geven voor het verdere invoeringstraject dan wel voor zaken die nog nader moeten worden ingevuld.

Noteer, als dat nog niet is gebeurd, 17 maart in de agenda. Half december zal de eerste nieuwsbrief over de DvdAd uitkomen en dan is registratie mogelijk.

Thema-bijeenkomsten

Evenals vorig studiejaar zal er in de periode februari – juni 2017 een aantal thema-bijeenkomsten worden gehouden, over zaken die nu spelen en waarover in een beperkte groep met elkaar van gedachten wordt gewisseld. De nieuwsbrief hierover zal eind deze maand verschijnen.

Uit de vorige reeks kwam in ieder geval naar voren dat het van belang is om voor degenen die pas aan de slag zijn gegaan met een bepaald thema, eigen bijeenkomsten te organiseren. Dat biedt de kans om alle basale aspecten, ontwikkelingen en te verwachten ontwikkelingen meer dan normaal uit te diepen. De 'gevoorderden' krijgen in andere sessies hun kans, om meer strategisch naar die zaken te kijken.

Voor de Ad zullen er drie bijeenkomsten worden gepland (en als er erg veel belangstelling is, komt er gewoon een vierde bij) in de genoemde periode. Daarnaast geven we ook alvast de data voor twee sessies in de periode november – december 2017, in de verwachting dat alle zaken rond de Ad als opleiding bekend zijn, en de voorbereidingen voor de transitie van programma naar opleiding in volle gang zijn dan wel kunnen worden gezet.

De data zijn, met steeds de bijeenkomst van 10.00 tot uiterlijk 15.30 uur – inclusief een lunch:

1. Dinsdag 7 februari 2017
2. Woensdag 3 mei 2017
3. Donderdag 22 juni 2017

En:

4. Dinsdag 7 november 2017
5. Vrijdag 15 december 2017

In de aangekondigde nieuwsbrief over de thema-bijeenkomsten, eind deze maand, worden nadere gegevens over de organisatie, plaats, kosten en aanmelding opgenomen.

Verregaande flexibilisering nodig

Tot slot nog een opmerking als het gaat om de flexibilisering van het hbo. De invoering van de Ad en dus straks als opleiding is een uitstekende stap in die richting. Er kunnen meer keuzes worden gemaakt als het gaat om het behalen van een hbo-diploma, om daarna te bezien wat de beste voortzetting is – direct dan wel na een aantal jaren. Maar het is een eerste stap, want er is meer nodig, gelet op de dynamiek in de arbeidsmarkt, de wijze waarop scholing een bijdrage kan leveren aan de individuele ontwikkeling en de situaties waarin werken en leren elkaar dienen aan te vullen. Op die punten is nog veel werk te doen en veel te verdienen.

Er zal nog meer differentiatie moeten komen in verticale zin, dus met meer mogelijkheden om het formele onderwijssysteem te verlaten (denk aan een portfolio) en later weer terug te keren. Velen zijn het hierover eens, maar wie gaat hier de kar trekken?

Maar tevens gaat het ook om een horizontale differentiatie met meer mogelijkheden om een kwalificatie te behalen, formeel dan wel niet-formeel op een niveau 5 of 6, met een duidelijke erkenning (NVAO en bijvoorbeeld andere organisaties die de borging kunnen garanderen op basis van de eisen die de arbeidsmarkt resp. het beroepenveld stelt).

Dat betekent een breder onderwijsgebied op basis van een stelsel waar studeren en werken elkaar 'ontmoeten', met de insteek dat de erkenning van het resultaat van een studie uit verschillende hoeken kan komen.

In beide gevallen kan het NLQF, het Nederlandse raamwerk voor kwalificaties in ons land, een uitstekende rol spelen. Het gaat dan allereerst om het niveau, en vervolgens de doelgroepen, de vorm van aanbieden, de mogelijkheden voor studeren van een persoon alsmede constructies om studie en werk te combineren. Daarom moet op korte termijn werk worden gemaakt van het combineren van werkzaamheden van de SBB (= mbo), NVAO (= hbo en wo) en NCP-NLQF (= inschaling van kwalificaties), zoals al in Ierland met de QQI gebeurt. Het is tijd voor een consortium 'Kwaliteit en Kwalificaties Nederland'. Meer daarover in de volgende LeiDocument.